

מוצאי שבת
ירושלים: 17:42
תל אביב: 17:44
חיפה: 17:41

הדלקת נרות
ירושלים: 16:23
תל אביב: 16:45
חיפה: 16:35

הרב אלעזר וולף, רב מרכז י.נ.ר וחבר הועדה הרוחנית

פרשת בא

ט' בשבט תשפ"א

מגירות לחירות

כשאנו קוראים על האופן בו מנסה משה רבינו 'לשכנע', כביכול, את פרעה לשמוע בקול ה' כאשר בא אליו בפעם הראשונה באמרו "פן יפגענו בדבר או בחרב" אנו מקבלים תחושה הפוכה, כזו של כניעה ובקשת רשות בפני פרעה.

בחיים, אם ישלוח אדם ברעהו לרעה ובמסגרת שליטתו בו יעבדו ויענהו, אם יחליט יום אחד לחדול מפעולתו הרעה, גם אם יעמוד במילתו ולא יענהו עוד, עם זאת את מכתו המנטלית, את חירותו, לא השיב לו, כי עדיין תלוי הוא בחסדיו ובהחלטתו של המתעלל שלא להתעלל בו עוד.

כדי להשיב לנפגע את חירותו על הפוגע לפתח הכרה בזכותו הנפרדת של הנפגע ולהפנים שאינו נתון בידיו, כי יש לו חיים משל עצמו. לשם כך על הפוגע להכיר בזכותו של הנפגע לכעס, לטינה, לדרישה לתיקון העוול.

כאשר פרעה יסיים, עם השלמת הזמן שקבע הקב"ה לעינויים של ישראל, את התעמרותו ויפסיק להעבירם בפרך, אין בכך די. אין בכך כל שינוי של סיפור עם העבדים שהיה אצלו, עדיין בכלל גרים חסרי זכויות הם בארצו, כאלה שקצב את זמן עינויים.

כדי לשנות את מצבם המנטלי כ'גרים', כאלה שלו רק רציה המושל יהפכם שוב לעבדים, מוטל על פרעה להכיר בזכויותיהם. את זה יכול היה לעשות על ידי שהיה נותן להם לצאת למדבר לעבוד את אלוהיהם כרצונם, וכך אכן מציץ לו משה בתחילה בדבר ה', "נלכה נא דרך שלוש ימים ונזבחה".

כאשר פרעה מסרב להכיר בזכות העם הזה אין די בכך שהקב"ה ישחררם בכח ובדרך נס כי אז מה שהיה היה ואין הטובה אלא מכאן ולהבא, כאמור. כדי להחזיר את מצב הגרות שהיו בו למעלתם הראשונה רצה הקב"ה שהמצרים בעצמם ישלחם, להביאם בעל כרחם לשינוי הרצון, זה נעשה על ידי "אשר התעללתי במצרים", לשנות בהם את התודעה, את הרצון. "למען רבות מופתי בארץ מצרים" "והפלה הי בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים", כך הרבה מופתיו עד שיכירו כל מצרים כי ה הוא המוציא את בני ישראל מארץ מצרים, והם הם הנבחרים על ידו. "בני בכורי ישראל" עד ששינו טעמים ובאו לכלל "ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים, גם האיש משה גדול מאד בעיני עבדי פרעה ובעיני העם".

רק כאשר המצרים מעומק שפלות מצבם ופחדם תוך כדי ה"זעקה הגדולה" "כי אין בית אשר אין שם מת" לא יכלו לסרב לבקשת האדונים-היהודים והשאלים מחמת חן גדולתם, או אז ידענו כי בא סוף המעשה לטובה כמובטח לאבינו "גר יהיה זרעך... ואחרי כן יצאו ברכוש גדול".

"ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות, וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלו"ם"

גדולי הפרשנים האריכו ליישב מדוע לא נחשב להם לגזל או לגניבת דעת.

אני מבקש להניח לרגע לעיסוק המוסרי החשוב האם ואיך היה זה מותר והוגן, ולהדהר שאלה מטרידה המרחפת על כל הסיפור הזה של שאלת כלי הכסף והזהב מהשכנים - בשביל מה. למה זה חשוב. הרי לא יעלה על הדעת שמטרת הדבר היתה פרנסתם של ישראל - גם אם הכרחית היא כשלעצמה - הלא אין מעצור להי מהושיע ולכלכלם כאשר כילכלם במן.

כבר כברית בין הבתרים הקב"ה מונה בפני אברהם את המרכיבים של הירידה והעלייה של בניו, את העלטה הנוראה ואת הישועה שאחריה, הוא מפרט: "גר יהיה זרעך בארץ לא להם", "ועבדום", "וענו אותם", וכאילו באותה חשיבות הוא ממשיך "ואחרי כן - יצאו ברכוש גדול".

חיה, המודגש: בחיים, אם ישלוח אדם ברעהו לרעה ובמסגרת שליטתו בו יעבדו ויענהו, גם אם יעמוד במילתו ולא יענהו עוד, עם זאת את מכתו המנטלית, את חירותו, לא השיב לו, כי עדיין תלוי הוא בחסדיו ובהחלטתו של המתעלל שלא להתעלל בו עוד.

בפרשתנו בעוד משה מתנבא על דבר המכה האחרונה "עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח אתכם" בתוך הדברים מצווה הוא: "דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב".

גם בתיאור היציאה "ויהי בחצי הלילה והי הכה כל בכור... ויקם פרעה לילה ויאמר קומו צאו... וישא העם את בצקו..." שום פרט שאינו חלק מתיאור הדרמה המתחוללת ברגעי חצות הלילה של אור לטו' ניסן אינו מוזכר כאן, כיאה לתיאור החיפזון. דבר אחד כן חשוב לתורה להדגיש: "ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות, וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלו"ם". הלא דבר הוא.

כשאנו מקשיבים לרוח הנושבת העולה מתוך ההשתלשלות, מהביטויים שהתורה מתארת בהם את מעשי ה' במצרים, כמו: 'ניצול', 'גניפה', 'התעללות במצרים', 'אחזק את לבו למען רבות מופתי', 'והפליתי' "עתה תראה אשר אעשה לפרעה", אנו מקבלים תחושה של רצון 'להכניע' 'להראות לו', ככתוב: "למען תדע כי אין כהי אלוהינו" ועוד. - "ביד חזקה יגרשם וביד חזקה ישלחם מארצו".

מאידך, כשאנו קוראים על ציווי ה' למשה "ואמרתם אליו אלוהי העברים נקרה עלינו נלכה נא דרך שלוש ימים במדבר ונזבחה להי אלוהינו" או

שבת שלום

מרכז י.נ.ר - המרכז המוביל והמקצועי ללימודי ייעוץ והנחייה | בית הדפוס 30, ירושלים • 02-6321600 MERKAZ@YNRCOLLEGE.ORG YNRCOLLEGE.ORG

073-3383800

רדיו קול המשפחה

2873*

בית הוראה לשאלות הלכתיות:

02-6321609

קו י.נ.ר בקהילה
ייעוץ אישי, זוגי ומשפחתי